

Proiect SCOP: Solidaritate in Comunitate= Oameni mai Puternici **Atelierul nr. 3: Drepturile omului și intersecționalitate**

Timp necesar: 2 ore

Obiective de învățare:

Să ajute participanții să înțeleagă, în practică, o serie de concepte precum drepturi, identitate, intersecționalitate, discriminare multiplă

Să ofere un cadru în care participanții pot reflecta asupra modurilor în care drepturile omului pot fi limitate în cazul anumitor persoane și grupuri

Să ofere posibilitatea de a identifica modalități în care adolescenții și adulții își pot proteja și accesa drepturile

Să susțină conștientizarea modului în care privilegiile și dezavantajele produc efecte reale în viețile celor care le trăiesc

Competențe și abilități dezvoltate:

- Analiza conceptelor
- Analiza și rezumarea ideilor
- Empatie
- Cooperare
- Lucru în echipă
- Imaginație
- Gândire creativă
- Gândire critică

Cum pregătim activitatea?

Ne asigurăm că lucrăm într-o sală în care mesele și scaunele sunt mobile (ideal ar fi chiar să nu existe mese în sala de lucru) și că este suficient spațiu pentru ca participanții să se poată mișca liber. Imprimăm fișe de lucru suficiente, atunci când activitatea implică astfel de fișe, astfel încât fiecare participant să primească câte una.

Materiale necesare:

- Flipchart și carioci sau tablă și cretă
- Bucăți de hârtie
- Fișa de lucru 1 – Călătoria puterii (profilurile vor fi imprimate sau scrise pe ambele pe bucăți de hârtie care vor fi împăturite și extrase dintr-o cutie/pungă)
- Cutie/pungă

Descrierea detaliată a activității:

Bun venit, prezentarea activităților zilei și pulsul grupului:

Elevilor li se urează bun venit și li se spune care este scopul activității și ce se va petrece pe parcursul ei. Apoi profesorul facilitator ia pulsul zilei, rugând elevii să își exprime starea interioară făcând un anumit tip de mișcare, care să ilustreze modul în care se simt. Același exercițiu va fi realizat din nou la final, când fiecare dintre elevi va fi rugat să facă un tip de mișcare care să exprime starea din momentul de final al atelierului; făcând o comparație, profesorul facilitator va putea să își dea seama dacă starea elevilor s-a modificat în timpul petrecut împreună.

Drepturile omului – perspectivele elevilor:

După această introducere, elevii sunt invitați să menționeze perspectiva lor asupra drepturilor omului. Fiecare dintre elevi primește o bucată de hârtie pe care este invitat să noteze cel puțin un drept pe care îl cunoaște. Apoi toate bucățile de hârtie sunt colectate și drepturile sunt notate pe tablă. După aceasta, elevii sunt împărțiți în 5 grupuri de lucru de minim 3 persoane (dacă sunt mai puțini elevi în clasă, vor fi împărțiți într-un număr mai mic de grupuri, astfel încât fiecare grup să aibă minim 3 participanți), iar sarcina lor pentru următoarele minute va fi să identifice, din experiențele lor personale, situații în care drepturile respective au fost respectate sau încălcate. După ce fiecare grup a terminat lucrul, drepturile sunt luate pe rând și sunt ascultate perspectivele elevilor despre situațiile de încălcare sau respectare a lor. Profesorul facilitator va urmări dacă, din răspunsurile elevilor, se evidențiază anumite categorii de persoane în mai mare măsură expuse la situații de încălcare a drepturilor

La final, va sublinia aceste concluzii în fața grupului, adresând și următoarele întrebări:

-Care credeți că sunt grupurile de oameni în cea mai mare măsură expuse la potențiale situații de discriminare și încălcare a drepturilor?

-În ce tipuri de situații le sunt încălcate în cea mai mare măsură drepturile și în ce fel de mediu (la școală, la spital, la instituții publice, la bancă, la serviciu etc.)?

-Cum reacționează în general cei care sunt martori la o situație de încălcare a drepturilor? De ce? Ar exista și alte modalități de reacție?

-Ce poate face cineva care a fost discriminat sau căruia i-au fost încălcate drepturile?

În cazul acestei ultime întrebări, rețineți răspunsurile elevilor. Notați toate ideile lor și păstrați-le pentru atelierul în care veți prezenta ce face fiecare instituție. Comparați atunci răspunsurile lor cu parcursul instituțional disponibil pentru a rezolva un caz de discriminare sau de încălcare a drepturilor și susțineți grupul de elevi în a dobândi cunoștințe pentru a se proteja pe ei sau familiile lor de astfel de situații.

Călătoria puterii

Profesorul facilitator va conduce discuțiile mai departe, oferind elevilor posibilitatea de a reflecta asupra existenței identităților multiple, a privilegiilor și a dezavantajelor. Va propune un nou exercițiu, care presupune ca toți elevii să se alinieze într-o linie dreaptă lângă un perete, cu mult spațiu în fața lor. Fiecare va extrage, dintr-o cutie sau dintr-o pungă, o bucată de hârtie pe care este trecută o identitate, apoi vor avea la dispoziție două minute să citească profilul propriu; asigurați-vă că fiecare elev înțelege profilul pe care trebuie să îl interpreteze, însă oferiți explicații foarte discret, astfel încât ceilalți elevi să nu poată auzi. Creați o atmosferă calmă pentru reflecție - folosirea unui fundal sonor liniștitor poate ajuta. Toate aceste identități se regăsesc în *Fișa de lucru 1 – Călătoria puterii*. Cereți tuturor să păstreze identitatea extrasă din cutie secretă pentru moment. Îi puteți ruga să închidă ochii și să vizualizeze cum este viața persoanei la care se gândesc. Să-și imagineze cum a fost copilăria lor, ce fel de jocuri au jucat, cum au fost părinții lor, ce fel de muncă au părinții lor.

Să-și imagineze în ce fel de casă locuiesc acum, în ce fel de cartier, ce fel de familie, relații și prieteni au. Pentru a ajuta elevii să se pună cât mai mult în postura persoanei din profilul primit, le puteți oferi următoarele indicații: *Te rugăm să privești cu atenție profilul extras și să te gândești, în liniște, la următoarele întrebări, încercând să dezvolti identitatea de pe hârtie mai clar în mintea ta:*

Cum ar fi această persoană? Ce anume i-ar plăcea, ce i-ar displăcea? În legătură cu ce ar putea simți entuziasm? Care sunt temerile sale? Dar visurile, dorințele sale?

Cum crezi că a fost/este copilăria lui/ei? Cum arăta sau arată casa în care locuia/în care locuiește? Ce jocuri juca atunci când era copil/se joacă în prezent, dacă identitatea este aceea de copil? Ce fel de jucării avea/are? Ce tip de muncă făceau/fac părinții lui/ei? Ce tip de muncă face el/ea acum?

Cum arată viața lui/ei în prezent? Cum arată o zi obișnuită pentru el/ea? Dar timpul său liber? Ce stil de viață are? Unde locuiește? Câți bani câștigă pe lună?

După ce le-ați oferit acest timp pentru gândire, spuneți-le că le veți citi un număr de situații/afirmații și că ei vor trebui să facă un pas înainte dacă situația/afirmația citită este posibilă/realizabilă/realistă pentru profilul pe care l-au primit sau să facă un pas în spate dacă nu este posibilă/realizabilă/realistă. Aceste afirmații/situații, care se regăsesc în *Fișa de lucru 1 – Călătoria puterii*, vor fi citite pe rând, iar elevii ar trebui să facă un pas înainte sau înapoi, în funcție de profilul pe care l-au primit în cadrul exercițiului. Vă veți asigura și că în sală există suficient de mult spațiu pentru ca acest lucru să se întâmple. Dacă spațiul este mic, cereți-le să facă pași foarte mici. Dacă o fac afară, într-un spațiu mare deschis, pot face chiar pași mai mici sau mai mari, în funcție de cât de adevărată consideră că este afirmația. Doar după ce ați citit toate situațiile îi veți informa pe elevi că pasul următor va fi să vă gândiți împreună la distanțele individuale create, luând în calcul linia de sosire (care este marcată pe podea).

Cereți elevilor, începând cu cei care se situează cel mai departe de linia de sosire, să spună grupului ce identitate au interpretat și, de asemenea, cum s-au simțit atunci când au făcut pași în față sau în spate.

După finalizarea exercițiului, facilitatorii vor invita elevii să stea în grup și vor stimula o discuție comună legată de ceea ce tocmai au experimentat. Dacă grupul are dificultăți să înceapă discuțiile, acestea pot fi animate de facilitatori, folosind întrebări precum:

- de ce credeți că la final ne aflăm în puncte diferite, deși voi ați pornit cu toții de la aceeași linie de start?
- exercițiul a arătat diverse forme de discriminare și de încălcare a drepturilor sau de limitare a accesului la drepturi, care sunt acestea și cum ați văzut că au afectat fiecare identitate în parte?
- subliniați faptul că fiecare persoană poate avea unele avantaje, dar și unele dezavantaje, care depind de factori specifici (rasă, etnie, vârstă, gen, orientare sexuală, religie etc.), care influențează dinamicile de putere la nivel social și care ne pot indica dimensiunea discriminării cu care se poate confrunta fiecare persoană
- oamenii nu sunt discriminați doar pe baza genului lor, ci și pe baza rasei, clasei, castei, orientării sexuale, identității de gen, muncii, stării de sănătate, nivelului de educație, abilităților fizice, etniei etc. Toți acești factori sunt interconectați și nu pot fi priviți separat.

După finalizarea exercițiului, profesorul facilitator va introduce conceptul de intersecționalitate. "Intersecționalitatea pornește de la ideea că oamenii au mai multe identități bazate pe gen, etnie, clasă, culoarea pielii, vârstă, dizabilitate, orientare sexuală, religie, neurodivergență etc., identități care conduc la excluziune pe mai multe criterii, interconectate în raport cu diferite sisteme: educație, sănătate, muncă. Spre exemplu, ca fată sau ca femeie romă, e mai probabil să îți fie refuzat un loc de muncă pe baza culorii pielii, pe lângă genul tău. Conceptul intersecționalității a fost definit de către Kimberlé Crenshaw, o feministă de culoare din America, profesoară la drept la Universitatea din California.

Este important de reținut că intersecționalitatea își are rădăcinile în feminismul femeilor de culoare” (Egalitatea de gen. Predarea și integrarea în învățământul preuniversitar. Manual pentru cadre didactice, 2022 – pentru mai multe informații despre acest concept, vă rugăm să consultați acest manual pentru cadre didactice). De asemenea, puteți încerca să reveniți la Călătoria puterii și să identificați în exercițiu exemple de intersecționalitate și situații de vulnerabilitate multiplă.

Încheierea atelierului

Profesorul facilitator va încheia atelierul, oferind spațiu pentru întrebări și comentarii de final. Va prezenta tematica următorului atelier și apoi va invita elevii, înainte de a încheia activitatea, să facă o nouă mișcare care arată modul în care se simt. Va observa schimbările. Va anunța și data următorului atelier.

Puncte-cheie pentru facilitatori:

Este foarte important ca, pe parcursul exercițiului, elevii să se poată exprima fără a se simți judecați pentru alegerile lor. Mediul de lucru trebuie să fie unul deschis, care să permită dialogul. Este, de asemenea, important ca elevii să poată vedea și alegerile și perspectivele celorlalți. Exercițiul, însă, trebuie condus cu sensibilitate și grijă, mai ales dacă în clasa dvs. există elevi care fac parte din grupuri în mod special expuse la stereotipizare și judecată.

Surse de informare suplimentare:

Egalitatea de gen. Predarea și integrarea în învățământul preuniversitar.

Manual pentru cadre didactice, 2022:

<https://ongen.ro/2022/09/07/manual-egalitate-de-gen/>

Youth for Love: www.youthforlove.eu – sursa adaptare pentru exercițiul

”Călătoria puterii”

Urgența intersecționalității. Kimberle Crenshaw:

<https://www.youtube.com/watch?v=akOe5-UsQ2o>

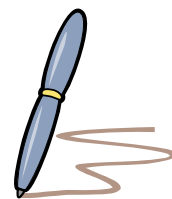
Compass. Manual pentru educația în domeniul drepturilor omului pentru tineri - <https://www.coe.int/en/web/compass>

<https://www.coe.int/en/web/compass/take-a-step-forward>

Exemplu de aplicare a Călătoriei puterii:

<https://www.youtube.com/watch?v=hD5f8GuNuGQ>

Fișă de lucru 1: Călătoria puterii

Notă pentru facilitatori: Vă rugăm să selectați și să utilizați profilurile în funcție de grupul cu care lucrați și de context. Puteți elimina unele profiluri și puteți crea altele noi. De asemenea, puteți elimina sau adăuga situații după cum considerați necesar și util pentru grupul cu care lucrați.

A. PROFILURI

Ești mamă singură, ai trei copii mici și câștigi aproximativ 300 de EURO pe lună.		Ești un băiat rom de 14 ani, foarte bun la matematică.
Ești fiica unor arhitecți și dorești să studiezi design la Paris.		Ești fiica unor arhitecți și dorești să studiezi design la Paris.
Ești liderul organizației de tineret al partidului care se află în acest moment la putere.		Ești fratele cel mare într-o familie cu 5 copii. Locuiești cu părinții și frații tăi într-o garsonieră din Focșani.
Ești fiica unei femei de afaceri de succes din București.		Ești un băiat de 12 ani și suferi de dislexie.
Ești o adolescentă de origine africană care tocmai a primit statut de refugiat în România.		Ești o fetiță de 10 ani de origine arabă. Tocmai te-ai mutat, cu familia ta, la Cluj. Nu vorbești limba română.
Ești o fetiță de 10 ani de origine arabă. Tocmai te-ai mutat, cu familia ta, la Cluj. Nu vorbești limba română.		Ești un student nevăzător de 17 ani. Mergi la o școală de masă.

<p>Ai 14 ani și familia ta are resurse financiare foarte limitate. Ai dori să practici un sport de performanță.</p>		<p>Ești o femeie romă de 21 de ani, fără acte de identitate. Ai nevoie de asistență medicală pentru o anemie severă.</p>
<p>Ai 8 ani și locuiești într-un sat din Moldova. Familia ta are mai multe vaci. Tu ai grijă de ele în fiecare zi.</p>		<p>Ai 8 ani și locuiești într-un sat din Moldova. Familia ta are mai multe vaci. Tu ai grijă de ele în fiecare zi.</p>
<p>Ești o femeie pensionată și locuiești singură, întreținându-te dintr-o pensie de 200 de EURO.</p>		<p>Ești adolescent și ai mai multe probleme de sănătate. Ai nevoie de îngrijire permanentă.</p>
<p>Adori muzica rock și tocmai ți-ai făcut propria ta formație. Ai 16 ani și locuiești în Bârlad.</p>		<p>Adori muzica rock și tocmai ți-ai făcut propria ta formație. Ai 16 ani și locuiești în Bârlad.</p>
<p>Ești fiica de 14 ani a unui agricultor sărac dintr-o zonă izolată. Tatăl tău te presează să te căsătorești, pentru că nu te poate întreține.</p>		<p>Ești o femeie de 40 de ani, care suferă de depresie.</p>
<p>Ești o tânără de 18 ani care tocmai a ieșit dintr-un centru de plasament. Acum ești pe cont propriu.</p>		<p>Ești un băiat de 13 ani, foarte introvertit. Nu ai putut să îți faci prieteni la școală și ești permanent batjocorit.</p>

<p>Ești un elev de 17 ani. Lucrezi 4 ore pe zi la pizzeria unchiului tău, pentru a-ți susține financiar familia.</p>		<p>Ești nepoata de 15 ani a unui bărbat de 80 de ani care suferă de Alzheimer și îți petreci tot timpul liber având grijă de el.</p>
<p>Ești o fată de 16 ani. Ești hărțuită la școală pentru că te îmbraci și te porți diferit de cum se crede că ar trebui să se îmbrace și să se comporte fetele. Te gândești să renunți.</p>		<p>Ești o femeie de 58 de ani care lucrează în vânzări. Compania pentru care lucrezi s-a închis și acum îți cauți de lucru.</p>
<p>Ești un bărbat nou ieșit din închisoare, pentru o infracțiune minoră. Încerci să te angajezi, dar nimeni nu dorește să îți ofere un loc de muncă.</p>		<p>Ești o femeie de 27 de ani care nu a mers niciodată la școală. Ai dori să găsești un loc de muncă în industria panificației.</p>
<p>Ești o femeie filipineză de 30 de ani. Ai trei copii. Te-ai mutat singură în Europa și te-ai angajat ca bonă pentru a câștiga bani pentru familia ta.</p>		<p>Ai 13 ani, părinții tăi lucrează în străinătate și tu locuiești singură în Arad. Părinții te-au lăsat în grija unei vecine, dar aceasta e mai mult plecată să își îngrijească părinții în vârstă. Ești pe cont propriu.</p>
<p>Ești un elev de 18 ani, cu o tulburare de anxietate. Te temi foarte tare că nu vei putea susține probele orale de la BAC și că nu vei trece examenele.</p>		<p>Ești un bărbat de culoare și livrezi mâncare în București. Ai făcut facultatea, dar nu ai reușit să îți găsești un loc de muncă în domeniul tău.</p>

B. Situații/afirmații

- Mergi la facultate în străinătate.
- Îți cumperi un computer foarte performant, ultimul model apărut.
- Leși în oraș cu prietenii la un restaurant nou.
- Poți alege să îți continui educația dacă dorești.
- Poți alege orice meserie dorești să practici, acum sau mai târziu.
- Îți cumperi haine noi.
- Mergi în vizită la un prieten în Irlanda.
- Mergi la teatru în fiecare săptămână.
- Îți cumperi o mașină nouă sau o bicicletă nouă.
- Mergi la mare în vacanța de vară.
- Ești cel mai bun din clasă, iei premiul întâi.
- Mergi la supermarket și faci aprovizionarea pentru două săptămâni.
- Mergi la meditații la matematică.
- Îți redecorezi camera/casa; zugrăvești și schimbi toată mobila.
- Mergi anual să faci toate analizele și controalele de rutină la stomatolog.
- Poți să vorbești despre orice aspecte ale vieții tale sau ale identității tale cu oricine.
- Mergi la Disneyland împreună cu toată familia.
- Ajuți un prieten care are nevoie de sprijinul tău.
- Te poți căsători cu oricine dorești.
- Când ai o problemă, ai toate resursele de care ai nevoie să o rezolvi.
- Te înscrii la cele mai bune cursuri de dans modern din oraș.
- Cumperi mâncare sănătoasă pentru tine și pentru familia ta.
- Ești tratat/ă cu respect oriunde mergi.
- Leși în parc cu prietenii.
- Decizi când dorești să faci copii.
- Mergi să joci fotbal pe terenul școlii.
- Faci un credit de nevoi personale la bancă pentru că ai nevoie de frigider și aragaz nou.
- Îți cumperi trei cărți pe care voiai de foarte mult timp să le citești.
- Te simți în siguranță la școală sau la locul de muncă.
- Poți să mergi pe stradă la orice oră din noapte și te simți în siguranță.
- Ajuți o doamnă în vârstă să care două sacose grele pe scări.
- Te îndrăgostești

Proiect derulat de Fundația Centru Parteneriat pentru Egalitate-CPE în parteneriat cu Asociația AmurTel cu sprijinul financiar Active Citizens Fund România, program finanțat de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE 2014-2021. Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Granturilor SEE și Norvegiene 2014-2021; Pentru mai multe informații accesați www.eeagrants.org
Informații despre Active Citizens Fund România sunt disponibile la www.activecitizensfund.ro
Detalii despre proiect pot fi găsite la www.cpe.ro/scop/
Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă.